

Марія КРАЙНИК (КАБЛУЧКА)
(Полтавщина)

ГІРКА СПОВІДЬ МОЄЇ БАТЬКІВЩИНИ:

*Про пошуково-дослідницьку роботу історичного гуртка «Світ» при
Перегонівській загальноосвітній школі I–II ступенів Кобеляцького району
Полтавської області (1992–2008 рр.)*

З 1992 року при Перегонівській загальноосвітній школі I–II ступенів діє історичний гурток «СВІТ».

Поштовхом до пошуково-дослідницької роботи гуртка стали слова відомого нашого земляка - полтавчанина Олесь Гончара:

“Сьогодні за покликком совісті на Україні пишеться Книга великого народно-го болю. Книга, що й до нащадків перейде як грізне свідчення, як прокляття сталіниціни, як реквієм по незлічених людських жертвах, так немилосердно, так безневинно загублених на очах цивілізованого ХХ віку. Хто це цього не зробив, ідіть, запишуйте кожне слово, кожну оповідь від людей, чудом уцілілих!”

(О.Гончар. “Той, тридцять третій...”).

Роботу ми розпочали в 90-х роках ХХ століття. В цей період подружжя Володимира Маняка і Лідії Коваленко-Маняк звернулися до жителів України через газету “Сільські вісті” з проханням надсилати спогади про голодомор 1933 року. На основі цих листів-спогадів було підготовлено й видано Книгу-Меморіал “33-й: Голод”. Але доля невблаганна. Славне подружжя Маняків загинуло. Їм посмертно присвоєна Державна премія України ім. Т.Шевченка, посмертно нагороджено державними нагородами.

Пошукова робота гуртка з напрямку «З попелу забуття» розпочалася зразу ж після створення. Були зібрані перші свідчення односельців про голодомор-геноцид 1932–1933 років в Україні.

У 1993 році пошуковцями підготовлена робота «Чорна сповідь моєї Вітчизни» і «Діти – жертви голодомору» до 60-х роковин голодомору, що була представлена на Полтавській обласній конференції «Трагедія голодомору» в м.Лубни. 12 вересня 1993 року з ініціативи мешканця с.Гарбузівка Жука Григорія Івановича, який сам пережив голод 1933-го року, у цьому селі було встановлено пам'ятний знак.

З 1993 по 1994 роки учні школи зібрали і систематизували газетний матеріал під рубриками «Спогади про Сталіна», «Спогади про голодомор», «Статті В.П.Голяника» про голодомор, що друкувалися в районній газеті «Колос».

1995 року нам пощастило зустрітися з харків'янами-туристами, які збирали фольклор на чолі з Семеновою Мирославою Олександрівною, викладачкою ліцею. Вона зацікавилась нашими матеріалами і познайомила з Володимиром Бойчуком, професором філософії, громадянином Франції, українцем, який не є байдужим до подій українського голодомору-геноциду. Він подарував нам Книгу-Меморіал “33-й: Голод” В.Маняка і Л.Коваленко-Маняк, диктофон для проведення пошукової роботи та надав кошти на встановлення пам'ятного знаку в

с.Перегонівка. Зібрані гуртківцями матеріали нами були передані у Київ до Асоціації дослідників голодоморів в Україні, яка видрукувала сигнальне видання.

У 1996 році члени гуртка в хут.Шабельники на цвинтарі розшукали хрест, що зберігся з 1933 року. 1997 року в с.Перегонівка було знайдено місце масових поховань загиблих селян від голоду, вказане Черевком Михайлом Івановичем – свідком тих подій, де і було вирішено поставити пам'ятний знак. У 1998–1999 роках гурток «Світ» продовжував роботу зі систематизації списків померлих під час голоду-геноциду 30–х років та догляду за могилами убієнних голодом.

2000–й рік також був результативним: проводилась робота зі створення майбутнього пам'ятного знаку жертвам голоду: залито фундамент, встановлено хрест, висаджено квіти. Восени того ж року проведено освячення Хреста та поминальну панахиду.

Члени історичного гуртка «Світ» щорічно проводили конкурси малюнків на тему «Той, тридцять третій...». Робота Тетяни Курти «Калиновий хрест» перемогла і була представлена на обласному конкурсі – зльоті юних дослідників-пошуковців. Учням – членам «Світу» було цікаво узнавати щось нове, зустрічатися з тими людьми, які пам'ятають ті далекі часи. Ученицю Дашу Кофель нагороджено грамотою за участь в обласному конкурсі малюнків «Голодомор–33. Україна пам'ятає».

Під час зустрічі з Біленко Лідією Данилівною, вихователькою сільського дитячого садочка, учні познайомилися і з поезіями. Особливо яскраво вразив вірш «У чому їх вина?», написаний нею. Під впливом проведеної роботи учні нашої школи – Ольга Андрійко, Наталія Наумова, Марина Курта – написали свої вірші.

Рада Асоціації дослідників голодоморів в Україні (АДГУ) постійно запрошує нас до Києва на з'їзди цієї громадської науково-просвітницької організації, оскільки Крайник Марія Миколаївна, Голяник Валентин Платонович і Жук Григорій Іванович є членами АДГУ. Матеріали, що були досліджені і підготовлені нами, опубліковані у книзі Асоціації «Голодомори в підрадянській Україні» (Київ – Нью-Йорк: Видавництво М.П.Коць, 2000. – С.396–458).

2001 року обговорили дві книги О.Волі - «Безкровна війна» та «Мор». В 2002 році зняли фільм «Свідки голодомору». 2003-го року взяли участь у зльоті пошукових загонів України, де представили матеріали пошукової роботи нашого гуртка - «Чорна сповідь моєї Вітчизни». 2004 року провели зустріч з В.П.Голяником – автором книги про голод 33–го року у районі.

2007 року взяли участь у мітингу-реквіемі в с.Гарбузівка біля пам'ятного знаку жертвам голодомору. 2008-го підготували експозицію «Голодомор–33» у шкільному музеї.

2005 року проводили листування з Олександрою Веселовою – науковцем, кандидатом історичних наук (Інститут історії України НАН України, м.Київ), членом Ради АДГУ, редактором більшості друкованих видань Асоціації.

Систематично проводили зустрічі із свідками голодомору-геноциду 1932–1933 рр. в Україні. В діяльності гуртка відчувалася допомога з боку районних і обласних

методистів з пошукової роботи.

Щорічно до Дня пам'яті жертв голодоморів у Перегонівській школі влаштовуються виставки, а гуртківці розповідають молодшим учням про те лихо, що пережили наші земляки в 1932–1933 роках. 2008 року гуртківці провели зустріч з Жуком Г.І. та Голянником В.П. В школі відбулося обговорення книги В.П.Голяника з його донькою, учителькою школи С.В.Зінченко. Зняли фільм й про етапи нашої пошукової роботи, свідчення односельців про голод. Про дослідницьку роботу нашого гуртка написали статтю «Історія, яку треба знати», в якій розповіли про Григорія Івановича Жука.

Членами гуртка складено мартиролог убієнних голодом 1933 року в селах Перегонівка, Гарбузівка, Шабельники. Продовжується збирання свідчень гуртківцями про голод і доповнення списків померлих односельців.

Девізом історичного гуртка «Світ» є «Слово викреше іскру, зоря запалить вогонь пошуку».

Склад гуртка:

Юлія Колінько – командир,
Марина Курта – член редколегії,
Аліна Курта – член редколегії,
Христина Зінченко,
Вікторія Годзь,
Віталій Колінько,
Анатолій Лодзь – фотокореспондент,
Яна Кузема,
Альона Шаповал,
Тетяна Шаповал,
Іван Балясний,
Олександр Балясний.

Керівником гуртка упродовж всього часу є учитель історії Крайник Марія Миколаївна.

Мета подальшої роботи гуртка: на основі спогадів і свідчень односельчан створити «Часопис» голодомору у рідному краї, збирати матеріали преси про голодомор, систематизувати його; зняти фільм про пошукову роботу, виготовити фотографії свідків голодомору і записувати їхні спогади, проводити зустрічі з В.П.Голянником (автором книги «Трагічні сторінки моєї Вітчизни»), з Г.І.Жуком (дослідником голодомору в с.Гарбузівка, ініціатором вставлення пам'ятного знака жертвам голодомору (у цьому ж селі), доглядати за могилами убієнних голодом 1932–1933 років; проводити щорічно вечори–реквієми до Дня пам'яті жертв голодомору, надавати волонтерську допомогу односельцям, які пережили голод, продовжувати акцію «Свідки голодомору».

Для реалізації поставленої мети під час пошукової роботи ми використовуємо різноманітні методи дослідження:

Документування.

Фотографували свідків голодомору 1932–1933 років, зустрічі з дослідниками голодомору (В.П.Голянником, Г.І.Жуком), які є членами Асоціації дослідників голодоморів в Україні.

Літературний.

Провели зустріч з місцевими сількорами: Голяником Валентином Платоновичем, Біленко Лідією Данилівною (автором віршів “У чому їх вина?”), Крайник Марією Миколаївною (яка склала акровірші “Голодомор”).

Анкетування.

Провели зустрічі зі свідками голодомору, записали свідчення про пережите в 1933 році.

Кінофотодокументування.

Зняли документальний фільм “Чорна сповідь моєї Вітчизни”, де подано звіт про виконану пошукову роботу, зустрічі із свідками голодомору та його дослідниками.

Голодомор приніс страшне лихо на українську землю.

За окремими підрахунками, від штучного голоду в Україні загинуло 14 млн людей, 3 млн осіб вивезено на Північ, до Уралу та Сибіру.

Так, лише по Кобеляцькому району в с.Перегонівка з 600 чоловік померли 300; в с.Гарбузівка з 717 чоловік померли 362; в с.Іванівка: з 564 чоловік померли 272; в хут.Шабельники: з 212 чоловік померли 108. Разом в Кобеляцькому районі за час голоду з 2093 загинуло 1042 людини.

Практично в кожному населеному пункті Полтавщини померло від голоду 50% населення. Ця війна без пострілів торкнулася кожної родини українців, що опинилася в Східній Україні під владою московських більшовиків. Як правило, гинули кращі. Винищувався цвіт нації. Український голодомор 1932–1933 років – один із найжахливіших геноцидів в історії людства.

Ця сумна і трагічна сповідь наших земляків про пережите стала безцінним матеріалом для роботи пошукового загону “Світ” Перегонівській загальноосвітній школі на Полтавщині.

Трагедія нашого народу не повинна загубитися на сторінках історії, а, навпаки, її треба вивчати, досліджувати для прийдешніх поколінь.

Минають 75–ті роковини геноциду голодом в Україні. Але й зараз дуже важко ступати нам болючими стежками цієї трагедії. Немає їх. Зотліли. Відлітали журавлиними ключами в небо. І оплакують велетенські могили лише солов’ї та зозулі, білий цвіт садів та цвинтарні бузки, плачуть молоді трави, стогнуть жита, ридма ридають зорі, летять у ніч і гаснуть над спорожнілими хатами.

...Засвічують поминальні свічі... Довго ще буде звучати в наших серцях поминальна “Молитва за убієнних голодом”.

Дві істини, як святу молитву, ми зрозуміли для себе.

Перша: Найсокровенніший дар на землі – це дар людського життя.

Друга: Ми, українці, пройшовши через таке, повинні мати свою державу, любити її і берегти.

Пам’ять про жертви штучного голоду 1932–1933 рр. має бути вічною, як реквієм, як грізна пересторога для прийдешніх поколінь в Україні, для всіх народів на землі.

І щовесни у Великодню ніч, як забує село, спалахнуть цвітом сади, як зійде місяць і вистойтєся у ставках та криницях вода, як вмовкне лихо, приходить з небес і звучить голос посивілої від горя матінки–землі:

“Ходи до мене, роде мій, вечеряти!
Пригощайся, пригощайся, роде мій Скорботний!
Діти – мої квіти викошені!
Ключ мій журавлиний,
На рідній землі підстрелений!
Мука моя довічна!
Скорбота моя всевишня!”

Людська пам'ять жива. Допоки будуть битися серця свідків голодомору, ми будемо збирати спогади–свідчення і пам'ятати, щоб передати іншим.

Дослідження голодомору – наше святе завдання на сьогодні і на майбутнє. Пам'ять про голодомор–геноцид в нащадках буде вічною.